

Pořadové číslo: 10/2016

Vydáno dne: 28. dubna. 2016

Výkladové stanovisko Energetického regulačního úřadu

k ustanovení § 11a odst. 3 zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění od 1. ledna 2016

Právní předpis:

Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů

Ustanovení právního předpisu:

§ 11a odst. 3 energetického zákona

I. Vymezení předmětu výkladového stanoviska

Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (dále jen „energetický zákon“), ve znění účinném od 1. ledna 2016, upravuje v § 11a odst. 3 právo zákazníka na výpověď smlouvy o dodávce elektřiny nebo plynu a smlouvy o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu.

Podle tohoto ustanovení „V případě smlouvy o dodávce elektřiny nebo plynu nebo smlouvy o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu, kterou při změně dodavatele uzavřel zákazník v postavení spotřebitele s držitelem licence distančním způsobem nebo mimo obchodní prostory držitele licence, je zákazník oprávněn bez sankce vypovědět smlouvu uzavřenou na dobu neurčitou nebo určitou, ve lhůtě do patnáctého dne po zahájení dodávky elektřiny nebo plynu. Lhůta je zachována, je-li v jejím průběhu výpověď odeslána držiteli licence. Výpovědní doba činí 15 dnů a počíná běžet prvním dnem měsíce následujícího po doručení výpovědi. Tím nejsou dotčena práva a povinnosti zákazníka a držitele licence podle tohoto zákona týkající se sjednané výpovědi smlouvy uzavřené na dobu neurčitou.“

Interpretačně spornou částí tohoto ustanovení je věta „ve lhůtě do patnáctého dne po zahájení dodávky elektřiny nebo plynu“. Přístup jednotlivých dodavatelů se liší v tom, zda výpověď akceptují již ode dne uzavření smlouvy nebo zda ji akceptují až ode dne zahájení dodávky.

Vzhledem k závažnosti daného problému pro energetický sektor a nutnosti sjednotit přístup jednotlivých dodavatelů vůči spotřebitelům se rozhodl Energetický regulační úřad vydat v souladu s § 17e odst. 1 písm. d) energetického zákona toto výkladové stanovisko.

Energetický regulační úřad doporučuje držitelům licence na obchod s elektřinou, obchod s plynem, výrobu elektřiny nebo výrobu plynu interpretovat § 11a odst. 3 energetického zákona tak, že je možné dané typy smluv vypovídat již od jejich uzavření.

II. Odůvodnění

Energetický regulační úřad opírá své stanovisko zejména o jazykový, srovnávací a teleologický výklad právního textu.

(i) Z jazykového hlediska je nejpodstatnější gramatická konstrukce předmětné věty, v níž je na gramaticky určující pozici hned za výrazem „ve lhůtě“ umístěna předložka „do“, která na sebe váže zbývající gramatické členy, takže daná věta neurčuje počátek výpovědní lhůty, ale specifikuje způsob určení konce této lhůty. Větu použitou v energetickém zákoně „ve lhůtě do patnáctého dne po zahájení dodávky“ lze explikovat do tvaru „ve lhůtě, která končí patnáctého dne po zahájení dodávky“, u kterého vynikne, že specifikuje pouze konec intervalu, neříká však nic o jeho délce a počátku.

Použitá gramatická konstrukce sice připomíná některá ustanovení občanského zákoníku, např. § 1846 („Spotřebitel má právo odstoupit od smlouvy ve lhůtě čtrnácti dnů od uzavření smlouvy“), ale rozhodně nejde o stejné věty, neboť v občanském zákoníku chybí právě předložka „do“. Větu použitou v občanském zákoníku „ve lhůtě čtrnácti dnů od uzavření smlouvy“ je možné explikovat do věty „ve lhůtě čtrnácti dnů, která běží od uzavření smlouvy“, vyjadřující délku intervalu a jeho počátek.

(ii) Ze srovnávacího pohledu považuje Energetický regulační úřad za nejvhodnější hledat analogii v úpravě institutu odstoupení u smluv uzavřených distančním způsobem, a to jak na evropské, tak vnitrostátní úrovni.

Podle čl. 9 odst. 2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2011/83/EU o právech spotřebitelů (dále jen „Směrnice“) běží lhůta 14 dnů pro odstoupení od smlouvy „v případě kupních smluv ode dne, kdy spotřebitel nebo jím určená třetí strana (jiná než dopravce) získá zboží do fyzického držení.“

Preambule v bodě 40 stanoví, že spotřebitel by měl mít možnost odstoupit od kupní smlouvy i před tím, než získá zboží do fyzického držení, a to následujícím způsobem: „V současnosti existují rozdíly v délce lhůt pro odstoupení od smlouvy jednak mezi jednotlivými členskými státy a jednak mezi smlouvami uzavřenými na dálku a smlouvami uzavřenými mimo obchodní prostory a tyto rozdíly způsobují právní nejistotu a náklady na dodržení souladu. Na smlouvy uzavřené na dálku a smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory by se měla vztahovat tatáž lhůta pro odstoupení od smlouvy. V případě smluv o poskytnutí služeb by lhůta pro odstoupení od smlouvy měla skončit 14 dní ode dne uzavření smlouvy. V případě kupních smluv by lhůta pro odstoupení od smlouvy měla skončit 14 dní ode dne, kdy spotřebitel či třetí strana jiná než přepravce, která byla určena spotřebitelem, získá zboží do fyzického držení, přičemž před získáním zboží do fyzického držení by měl mít spotřebitel možnost uplatnit právo odstoupit od smlouvy.“

Byť tedy jazykový výklad samotné právní normy odpovídá tomu, že odstoupit od smlouvy lze až poté, kdy spotřebitel obdrží zboží, je zjevným cílem právní úpravy vyplývajícím z preambule, aby norma byla vykládána a aplikována tak, že i před získáním zboží do fyzického držení má spotřebitel možnost uplatnit právo odstoupení od smlouvy a nemusí čekat až na okamžik získání zboží do fyzického držení.

Předmětnou problematiku lze posoudit také analogicky k ustanovení § 1829 odst. 1 písm. a) občanského zákoníku, které uvádí, že v případě kupní smlouvy běží lhůta čtrnácti dnů pro odstoupení od smlouvy ode dne převzetí zboží. Odbornou literaturou k předmětnému ustanovení (viz např. komentář Hulmák a kol., V. část, str. 547) pak bylo dovozeno, že zákazník může odstoupit od kupní smlouvy ihned po jejím uzavření, tedy ještě předtím, než lhůta k odstoupení začala běžet.

(iii) Z teleologického hlediska je třeba konstatovat, že ustanovení § 11a odst. 3 energetického zákona ve schváleném znění nebylo součástí novely energetického zákona č. 131/2015 Sb. při jejím projednávání v meziresortním připomínkovém řízení, ve Vládě ČR ani při jeho předložení do Parlamentu ČR. Do novely se dostalo na základě návrhu Výboru pro sociální politiku ze dne 4. března 2015 (sněmovní tisk 351/9).

Pozměňovací návrh neobsahuje žádné zdůvodnění, nicméně jeho předložení a přijetí souvisí s diskusí o právní konstrukci institutu odstoupení podle § 11a odst. 2 energetického zákona, které se Energetický regulační úřad v rámci legislativního procesu účastnil.

V dané diskusi šlo o to, zda pro daný typ spotřebitelské smlouvy vyplývá z čl. 9 Směrnice možnost odstupovat ve lhůtě 14 dnů od uzavření smlouvy, nebo ve lhůtě 14 od zahájení dodávek. Prvotní návrh novely energetického zákona počítal s druhou, pro zákazníky výhodnější variantou, nakonec se však prosadil názor opačný, neboť Směrnice podléhá tzv. úplné harmonizaci, a není možné institut odstoupení upravit odchylně od ustanovení čl. 9 odst. 2 písm. c) Směrnice.

Tato úprava přinesla zhoršení postavení spotřebitelů, neboť podle dosavadní právní úpravy v energetickém zákoně bylo možné odstupovat ve lhůtě do pěti dnů před zahájením dodávky. Právě zlepšení postavení spotřebitelů byla podle názoru Energetického regulačního úřadu cílem zákonodárce.

Tento fakt patrně nelze písemně doložit, lze však uvést názor Ministerstva průmyslu a obchodu, které je gestorem energetického zákona a jehož zástupci se jednání Výboru pro sociální politiku účastnili (právní názor poskytnutý ERÚ dne 19. 4. 2016):

„Podle názoru MPO je dikce energetického zákona i po úpravě opět jasná. Zákazník v postavení spotřebitele může od smlouvy, jejímž předmětem je dodávka elektřiny nebo plynu a uzavřené mimo obchodní prostory nebo na dálku odstoupit od smlouvy v době od jejího uzavření do 14 dní. Pokud této doby nevyužije k odstoupení, má právo smlouvu vypovědět bez sankcí v době od jejího uzavření do patnáctého dne po zahájení dodávky elektřiny nebo plynu.

V zákoně není nic, co by nasvědčovalo tomu, že k výpovědi smlouvy bez sankcí je vymezena pouze doba od zahájení dodávky do patnáctého dne po zahájení dodávky. V případě, že dodavatel vykládá ustanovení jinak, pak takový výklad považujeme za účelový a nesprávný.

Záměrem zákonodárce bylo při schvalování novely č. 131/2015 Sb. posílit ochranu zákazníka a jeho možnosti obrany proti praktikám obchodníků. Proto zákon jasně a v souladu se Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES umožňuje odstoupit od smlouvy ve lhůtě stanovené touto směrnicí. Aby nedošlo ke zhoršení postavení zákazníka oproti stavu, který byl kodifikován v energetickém zákoně do 31. 12. 2015, zákonodárce sám (PSP) doplnil ustanovení na ochranu zákazníka (§11a) o odstavec 3, který umožňuje zákazníkovi vypovědět smlouvu uzavřené mimo obchodní prostory, jejímž předmětem je dodávka elektřiny nebo plynu v době

až do patnáctého dne po zahájení dodávky. Jinými slovy, zákon sice výslovně upravuje konec této lhůty, ale začátek lhůty podle názoru MPO – v souvislostech, které jsou uvedeny výše – počíná běžet dnem podpisu smlouvy (uzavření smlouvy).“

III. Závěr

Energetický regulační úřad doporučuje dotčeným subjektům postupovat v souladu s tímto výkladovým stanoviskem.

Energetický regulační úřad postupuje podle tohoto výkladového stanoviska ode dne jeho vyhlášení.